

Onbetaalbare ervaringen

Geslaagd - eindelijk! - om uit te rekenen wat het landschap ons oplevert als het mooi is. Jarenlang heb ik me slap gelachen bij die gedachte, honend de waarde van een goed huwelijk berekend, giechelend de opbrengst van de aanblik van lammetjes in de wei geschat op vijf euro, maar nu hoeft daar niet meer om gelachen te worden. Het stond laatst gewoon in deze krant: adviesbureau Witteveen en Bos heeft uitgerekend dat het verfraaien van het Nederlandse landschap „een positief kostenbatensaldo van 17,9 miljard euro" oplevert.

Dat is geen klein bier. Door de aanleg van nieuwe akkerranden, de onvermijdelijke 'drassige gebieden', fiets- en wandelpaden, bomenrij en en door het restaureren van oude huizen en boerderijen wordt de omgeving zo veel aangenamer dat de grondprijzen stijgen, de huizenprijzen stijgen, de recreanten meer uitgeven, er meer hoogopgeleide types willen wonen die supernuttig zijn voor onze kenniseconomie en zo krijgen we de investeringen gewoon terug in keiharde eurootjes. Ja zelfs, dit is het heerlijkste onderdeel, verdienen we meer naarmate het landschap lelijker was. Dus hier en daar een tikje *Verelendung* kan geen kwaad, daarna worden we d s te rijker.

De minister van Landbouw, Gerda Verburg, was er wat blij mee. Ze laat het Centraal Planbureau (CPB) nog eens controleren „of investeren in het landschap werkelijk zo lonend is als uit dit onderzoek naar voren komt".

Hoewel het streven naar een verbeter-

ring van het landschappelijk schoon enorm toe te juichen valt, zo enorm dat kritiek erop geen pas geeft, laat staan rare lachjes en meesmuilende praatjes, hou je toch je hart even vast.

Wat maakt een landschap mooi? Wordt élk landschap beter van bomenrijen? Er zijn landschappen die nu eenmaal groot en wijd en leeg horen, hier en daar bomen langs een weg, zeker, maar beslist niet overal bosjes en struweel. Niet elk landschap moet romantisch zijn om mooi te zijn. Sommige gebieden zijn op een heel rare manier mooi, of aantrekkelijk. „Ik houd het meest van de halfland'lijkheid" dichtte S. Vestdijk ooit, „Van vage weidewinden die met lijnen/ Vol waschgoed spelen; van fabrieksterreinen/ Waar tusschen arm'lijk gras de lorrie rijdt".

De schoonheid van een landschap of van een plek komt vaak tot haar recht in de tegenstelling, de tegenstelling tussen cultuurlandschap en natuur, het beeklandschap tussen de weiden bijvoorbeeld, het bos achter de akkers of in de afwisseling: heel lang hetzelfde landschap wordt gauw saai. Wat dat betreft boffen we natuurlijk geweldig in Nederland, met al die verschillende landschappen en streken. En die willen we liever niet tot  n soort landschap teruggevormd zien. Of tot  n soort natuur, het nu al jaren hevig populaire halfopen landschap, met grote

Marjoleine de Vos

grazers erop om het halfopen te houden, en veel bruingele sprietjes van de wilde planten die er groeien.

Het verfraaide landschap moet bovendien, wil het inderdaad dat fantastische rendement leveren, ook flink bewoond worden, door welgestelden, en recreatief ontsloten worden met paden en uitspanningen en grappige pensions en recreatiewoningen - anders verdienen we er nog niks aan. Zag laatst in Drenthe ergens nieuw aangelegde wandelpaden door

drassig gebied. Enorm lagen er ineens, met bewandelaar vertelden dat het ook zo lopen en dat het ook zo hij dat deed. Recreatie gaan niet altijd samen.

In kasteel Groeneveldten in Baarn dat in het mysterie van LNV, is op kleine tentoonstelling zien. Je ziet daar verschillende landschappen, van het nomische landschap met venterreinen, vaarrouwsche idylles die tegenwoordig 'nostalgisch' worden genoemd.

Bij de opening sprak tuur- en landschapsbeheerder Schouten over zijn ervaringen in Ierland, waar siteiten van Cork en Galway. Het ging meer in het bijzonder om een zekere S. uit een niet bepaald heel mooi lieu, die ongeveer alles maar niets vond. Liet hem der soort gesteente zien, zichtig was, dan bromde „antic man", dolf hij een beetje plantje op dan was dat hij lyrisch  ver oude muren perde ze: „just stones" erg geïnteresseerd type